

JOSÉ ORTEGA Y GASSET

MEDITACIJE O DON KIHOTU

Izvirnik:
Meditaciones del Quijote
Po izdaji: Ediciones Catedra, Letras Hispánicas,
Madrid, 1995, ur. Julián Marías

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

111.852

1 Ortega y Gasset J.

ORTEGA y Gasset, José

Meditacije o don Kihotu / José Ortega y Gasset ; [uvodna besedila in bibliografija Julián Marías ; spremna beseda Zorko Simčič ; prevedla María Debevec Simčič]. - Ljubljana : Družina, 2003. - (Zbirka Sidro ; 26)

Prevod dela: Meditaciones del Quijote

ISBN 961-222-494-3

128398336

Na naslovnici:

Honoré Daumier, Don Kihot in Sančo Pansa

PRVA KNJIGA ORTEGE Y GASSETA

Leta 1950 sem zapisal: »Prva Ortegeva knjiga, *Meditacije o Don Kihotu*, je iz leta 1914. Mislim, da je doslej še ni zares prebralo več kot pol ducata ljudi. Zato nameravam nekoč pripraviti izdajo s takšnimi opombami, kakršne so humanisti imenovali *commentarius perpetuus*, to je z dvema ali tremi vrsticami za vsako vrstico besedila; in možno je, da bo spravila v zadrego špansko govoreči intelektualni svet. J. MARÍAS

»Ta knjiga je bila dotiskana pri Španski klasični tiskarni v Madridu (Imprenta Clásica Española de Madrid) dne 21. julija 1914.« Nekaj dni potem, medtem ko so knjigo dostavljali po španskih knjigarnah in je nekaj radovednežev rezalo liste iz kratkega dela – bele platnice, zelene črke – so se vžigala obzorja Evrope od Flandrije do Mazurijskih jezer, od Jutlanda do Dardanelov: začela se je evropska vojna, ki je bila pozneje imenovana prva svetovna vojna.

Ta knjiga je bila prva izdana knjiga Josėja Ortege y Gasseta. Pred sedanjim naslovom je imela bolj splošnega: *Meditacije*; in teh je bilo na zadnjih platnicah napovedanih nič manj kot deset, cela vrsta. Te *Meditacije o Don Kihotu* so bile šele prva knjiga, v resnici samo pol knjige, uvodna meditacija in prva. Njima naj bi sledili še dve. Vsem pa je na čelu stal predgovor, ki se je začel s prijaznim zvalnikom: »Lector ...«, »Bralec ...«

Ta uvajalni značaj *Meditacij* bi bilo primerno podčrtati. Ni nekaj samo po sebi umevnega, da je Ortega objavil svojo prvo knjigo; še manj, da je začel objavljati knjige.

Intelektualna produkcija Ortege je bila že obširna; od leta 1902 je bil napisal številne članke, kratke in dolge, več pomembnih. V letu 1914 pa vendarle z novim pristopom nagovori javnost s tem prvim stavkom: »Pod naslovom *Meditacije* naznanja ta moja prva knjiga nekaj esejev, ki bodo vsebovali raznovrstne lekcije, a ne povzročile mnogo posledic; gre za eseje, ki jih bo objavil profesor Filozofije *in partibus infidelium*.« Ob drugih priložnostih sem razlagal – in k temu se bom moral vrniti – ironijo te označbe; zdaj je treba pokazati na njen drug, pozitivni element. Ortega se predstavi – prvič – kot profesor filozofije; spomnimo se, da je bil to na Višji pedagoški šoli že šest let, od 1910 pa na katedri za metafiziko na Univerzi v Madridu. Ne smemo prezreti, da je imel nekaj mesecev prej, 23. marca leta 1914, v gledališču Komedije slavno predavanje *Vieja y nueva política* – Stara in nova politika, njegov prvi popolnoma javni nastop. Stvar je jasna. To je trenutek, ko se Ortega, če uporabimo izraz, ki ga je pogosto ponavljal, *dokončno* odloči, da stopi v javnost. Rodil se je v Madridu 9. maja leta 1883, torej je ravnokar stopil v trideseta leta. V leta, v katerih se, po Ortegi, pravzaprav začne človekovo zgodovinsko delovanje.

Čeprav so bile *Meditacije o Don Kihotu* objavljene že pred toliko leti, še niso dosegle primernega umevanja in uporabe. Razlagati na primeren način, zakaj je bilo tako, bi nas vodilo zelo daleč in bi bilo zdaj še prezgodaj. Knjiga, katere tema je Don Kihot, le malo govori o Don Kihotu; kar pravi o njem, pa zadeva toliko stvari, da so jo upoštevali in uporabljali skoraj vsi, ki so se posvečali Cervantesu, če so to navajali ali ne; druga in tretja meditacija, kjer naj bi bil pravzaprav govor o Don Kihotu – njuna napovedana in nekoliko enigmatična naslova se glasita »Kako je Miguel de

Cervantes gledal na svet?« in »Cervantesov alkionizem«¹ – nista bili objavljeni.

Prva, »Kratka razprava o romanu«, je bila kot študija o tej literarni zvrsti v primerjavi z drugimi – z epom, tragedijo, komedijo – videti kakor esej o estetiki, nekakšen predhodnik toliko drugih, predvsem spisa »Ideje o romanu«, ki so kasneje, leta 1925 postali del razmišljanja *La deshumanización del arte* – Razčlovečenje umetnosti. Glede uvoda in predhodne meditacije je nastalo vprašanje, kaj pravzaprav storiti z njima. Na teh straneh je bila nedvomno navzoča filozofija, toda katera? Literarna zvrst tega spisa in bližina s tematiko Don Kihota sta se po vsem videzu izkazali kot zavajajoči.

Okrog leta 1932, ko je bila knjiga že osemnajst let v javnosti, je Ortega – brez prevelike nestrpnosti – začel mirno opozarjati nanjo. V uvodu k prvi izdaji svojih izbranih del je ponavljal: »Jaz sem jaz in moja okoliščina,« in komentiral: »Ta izraz, ki se ponavlja v moji prvi knjigi in ki najbolj strnjeno povzame mojo filozofsko misel ...« In po nekaterih natančnih razlagah sklene: »Danes so to resnico odkrili v Nemčiji in nekateri moji rojaki so jo zdaj le opazili; vendar je neizpodbitno dejstvo, da je bila zamišljena v španščini že leta 1914.« Aprila istega leta 1932 je Ortega v svojem članku »*Pidiendo Goethe desde dentro*« – Prosim Goetheja iz notranjosti, objavljenem v reviji *Revista de Occidente*, v neki opombi omenil, kakšen odnos je imel do Heideggerja. »Pri tem avtorju nimam ravno velikega dolga,« – in je natančno naštel vrsto njegovih glavnih odkritij; prenekatera, morda najpomembnejša med njimi, izhajajo prav iz *Meditacij o Don Kihotu*. »Včasih,« piše z zadržano melanholijo, »se čudim, da celo moji najbližji nimajo niti najmanjše-

---

¹ Glej razlago te besede na strani 23. Op. prev.

KAZALO

7	JULIÁN MARÍAS: PRVA KNJIGA ORTEGE Y GASSETA
23	JULIÁN MARÍAS: ORTEGA IN CERVANTESOV »ALKIOTIZEM«
25	MEDITACIJE O DON KIHOTU
26	BRALEC
49	UVODNA MEDITACIJA
50	1. GOZD
51	2. GLOBINA IN POVRŠINA
54	3. POTOKI IN KOBILARJI
56	4. SKRITI SVETOV
58	5. RESTAVRACIJA IN ERUDICIJA
62	6. MEDITERANSKA KULTURA
67	7. KAJ JE REKEL GOETHEJU NEKI KAPITAN?
69	8. PANTER ALI O SENZUALIZMU
73	9. STVARI IN NJIHOV SMISEL
77	10. POJEM
79	11. KULTURA IN VARNOST
81	12. LUČ KOT IMPERATIV
84	13. INTEGRACIJA
88	14. PRILIKA
88	15. KRITIKA KOT PATRIOTIZEM
93	PRVA MEDITACIJA
93	1. LITERARNE ZVRSTI
95	2. VZORNI ROMANI
98	3. EPIKA
99	4. POEZIJA PRETEKLOSTI
102	5. RAPSOD
104	6. HELENA IN MADAME BOVARY

106	7. MIT, KVASILO ZGODOVINE
107	8. VITEŠKE KNJIGE
110	9. LUTKOVNI ODER MOJSTRA PEDRA
112	10. POEZIJA IN REALNOST
114	11. REALNOST, KVASILO MITA
116	12. MLINI NA VETER
117	13. REALISTIČNA POEZIJA
119	14. BURKA
121	15. JUNAK
122	16. POSEG LIRIČNOSTI
124	17. TRAGEDIJA
127	18. KOMEDIJA
131	19. TRAGIKOMEDIJA
132	20. FLAUBERT, CERVANTES, DARWIN
137	DODATEK
	JULIÁN MARÍAS: BIBLIOGRAFIJA POMEMBNEJŠIH DEL O ORTEGI Y GASSETU
139	ZORKO SIMČIČ: NEKAJ BEŽNIH SKIC OB ORTEGO- VIH MEDITACIJAH

José Ortega y Gasset
Meditacije o Don Kihotu

Zbirka Sidro 26
Urednik Matija Ogrin

Uvodna besedila in bibliografija Julián Marías
Spremna beseda Zorko Simčič

Prevedla María Debevec Simčič
Lektoriranje Miriam Jereb Batagelj

Opremila Mojca Sekulič Fo
Izdala in založila Družina d. o. o.
Za založbo dr. Janez Gril
Tisk: Tiskarna Ljubljana d. d.
Ljubljana, 2003